

Yrjölä, Riina  
The Global Politics of Celebrity Humanitarianism  
Jyväskylä: University of Jyväskylä, 2014, 161 p.  
(Jyväskylä Studies in Education, Psychology and Social Research,  
ISSN 0075-4625; 498)  
ISBN 978-951-39-5690-5 (nid.)  
ISBN 978-951-39-5691-2 (PDF)

Verkkooversio: <https://jyx.jyu.fi/dspace/handle/123456789/43399>

## TIIVISTELMÄ

Viime vuosikymmenien aikana länsimaalainen julkkishumanitarismi, jonka tavoitteena on kiinnittää länsimaisen yleisön huomio Afrikan syvenevään köyhyyteen ja "alikehitykseen" on noussut keskeiseen osaan mediasoitunutta Afrikka-kuvastoa ja maanosan todellisuuksien tuottamista. Tämä mediasoitu humanitarismi on myös kasvavissa määrin noteerattu politiikan tutkimuksen parissa, jossa on korostettu julkkiksien tärkeää roolia Afrikan ongelmien esiintuojina tai kritisoitu heidän ajamiensa kehityspoliittisten linjausten, ratkaisujen ja tavoitteiden täsmällisyyttä, vastuullisuutta, oikeellisuutta tai oikeutusta.

Tämä keskustelu, jossa julkkikset on nähty joko Afrikan hyvinvoinnin edistäjinä, tai sille vahingollisina toimijoina on ajautunut tietäntyyppiseen umpikujaan. Kun keskustelu on keskittynyt julkkishumanitarismin "totuuden" löytämiseen, kriittiset näkökulmat julkkishumanitaristien totuuden tuottamisen ehdoista ja vaikutuksista ovat jääneet huomioimatta. Tämä epähuomio liittyy olennaisesti niihin tapoihin, joilla julkkishumanitarismin representaatiot ehdollistavat, muovaavat ja tuottavat Afrikan "todellisuuksia" länsimaisen humanitaristisen maailmanpolitiikan laajempien diskursiivisten rakenteiden sisällä. Tällä hetkellä empiiristä tutkimusta julkkishumanitaristien Afrikka-representaatioista, kuvastoista ja käsityksistä ei ole tehty. Näyttääkin siltä, että koska julkkishumanitarismin kampanjoita pidetään perustavanlaatuisesti moraalisisina ja oikeutettuina, tämän toiminnan totuuden tuottamisen vaikutuksia tai sitä määrittelevien historiallisten sääntöjen kyseenalaistaminen on ollut vaikeaa ellei mahdotonta, ei vain suurelle yleisölle, vaan myös suurimmalle osalle itse politiikan tutkijoista.

Ottamatta kantaa vallitsevaan akateemiseen keskusteluun julkkishumanitaristien ajamien toimenpiteiden hyödyllisyydestä vai vahingollisuudesta Afrikan kehitykselle, tämän tutkimuksen tarkoitus on politisoida ja historisoida julkkishumanitarismin representaatiot itsessään ja tuoda esille kuinka julkkishumanitarismin ymmärryksiä (intelligibility) ja kuvastoja (imaginary) määrittelee binäärinen, dikotominen, poispyyhkivä ja hierarkkinen kolonialistinen ajattelumalli. Tutkimuksen metodologisessa ja teoreettisessa keskiössä ovat Michel Foucaultin ja Frantz Fanonin hahmotelmat väkivallasta/representaatiosta ja vapaudesta/ajattelusta. Ensiksi, yhtyen Foucaultin näkemykseen kritiikistä historiallisen tutkimuksen metodina, representaatiot ja ihmisyyden diskurssit samaistetaan monimutkaisiksi ajassa ja paikassa tapahtuvaan normalisaation, väliintulon ja hallinnan teknologioiksi. Toiseksi, tutkimalla Fanonin kolonialismin käsitteellistämistä puhtaana väkivaltana, joka toimii monopolisoituna ja universalisoituna länsimaisena humanismina, siinä lähestytään postkolonialismia diskurssiivisenä käytäntönä, joka rakentaa ylimääräytyvää erilaisuutta ja eroa

Afrikan subjektiivisuuden, toimijuuden ja todellisuuden tasolla.

Työn tapaustutkimukset ovat Bob Geldof ja Bono - kaksi tunnetuinta ja juhlituinta tämänhetkistä julkkishumanitaristia läntisessä mediassa. Tutkimus- materiaali koostuu tammikuun 2002 ja joulukuun 2008 välillä julkaistuista Telegraphin, Timen ja BBC Newsin artikkeleista. Näiden uutisartikkeleiden lisäksi analyysiin sisältyy kolme teosta: Geldof in Africa (2005), On the Move (2006) ja Bono on Bono (2005). Päämääränä kyseenalaistaa se epähistoriallinen tapa jolla julkkishumanitismia on tutkittu ja käsitteellistetty, tutkimuksessa tarkastellaan kahta kysymystä. Ensiksi, miten Bob Geldofin ja Bonon humanitaarinen toimi- juus ja oikeutus rakentuu angloamerikkalaisessa median diskursseissa ja toiseksi, miten "Afrikka" paikkana ja maailmanjärjestyksen päämääränä ja tarkoituksena muovautuu näiden diskurssien kautta.

Tutkimus argumentoi, että Bonon ja Bob Geldofin humanitaarinen toimi- juus ja subjektiivisuus pohjautuvat länsimaalaisten kyseenalaistamattomaan ja historiattomaan ylivoimaisuuteen, joka rakentuu rodun, luokan ja sukupuolen keskinäisiin suhteisiin. Mediadiskursseissa Bono ja Geldof määrittellään puolueettomina, vaikutusvaltaisina, uhrautuvina ja itsenäisinä maailmankansalaisina, jotka edistävät yhdenvertaisuutta ja myötätuntoa afrikkalaisia kohtaan, joiden nähdään elävän kehityksen prosessien, rauhan ja inhimillisen turvallisuuden - "pohjoisen" ulkopuolella. Yksilötasolla nämä subjektiviteetit vahvis- tavat myyttiä länsimaalaisten ylivoimaisesta kyvystä, rohkeudesta ja velvolli- suudesta toimia maailmanlaajuisen ihmisyyden suojelijoina ja edistäjinä. Globaalilla tasolla ne määrittävät erityisen näkemyksen siitä, kuka voi edustaa maailmanlaajuisia ihmisyyttä, kuten myös sen, miten ja kenen varaan oikeutet- tu humanitaarisuus rakentuu. Sementoiden "länne" ja "Afrikan" kyseenalaistamattomiin ja tarkasti rajattuihin maailmanpoliittisiin rooleihin, toimijuuksiin ja oikeuksiin.

Bonoon ja Geldofiin liittyvät ja heidän tuottamansa Afrikka-diskurssit va- lottavat niitä erinäisiä tapoja, joilla maailmanpoliittista toimijuutta jaetaan, sallitaan ja rajataan eri osapuolille, mutta niiden kautta myös tuotetaan erityistä suhdetta "länne" ja "Afrikan" välille. Yhteenkietoutuneiden myötätunnon ja paheksunnan diskurssien kautta Geldofin ja Bonon kuvastoissa "Afrikka" on yhtäaikaaisesti sairas, jälkeenyäännyt ja katastrofaalinen "helvetti" jossa edistyksellisten ja modernien länsimaalaisten liberaalien humanitaarisia arvoja ei sovelleta, ja länsimaalaisten passiivinen, rauhaisa ja kaunis ""koti" jota leimaa ajattomuus ja muuttumattomuus.

Geldofin ja Bonon diskurssit eivät ainoastaan toistuvasti legitimioi länsimaalaisten toimijuutta Afrikassa, vaan vahvistamalla ymmärryksiä humanista, sivistyneestä, vapauttavasta "länne" ne myös vaalivat myötätuntoa nykyistä maailmanjärjestyksestä kohtaan, jonka kautta "länne" asemaa, roolia ja vaikutusvaltaa maailmanpolitiikan toimijana vahvistetaan. Osoittamalla, miten Geldofin ja Bonon representaatioita leimaa kolonialistinen dikotominen maailmankatso- mus, tutkimus esittää kriittisen näkemyksen julkkishumanitarismin emansipa- torisesta potentiaalista, joka siihen yleensä julkisessa ja akateemisessa keskustelussa liitetään.